
En ny Salmebog? - Nej!

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

En ny Salmebog? - Nej!

4

En ny Salmebog? - Nej!

En ny Salmebog? - Nej!

Jyllandsposten 14 JUNI 1942

En ny Salmebog? - Nej!

Af Sognepræst Kaj Munk

DER ER en Bog, der er mange Kristne endnu dyrebarere end selve Bibelen, og det er deres Salmebog. Den fører Bibelens Tale, men paa et Sprog, Nutidsmennesker ofte føler sig langt mere fortrolig med. Salmebogen er fulgt med Tiden, om jeg saa maa sige, uden at blive misforstaaet. Dertil kommer, at mellem de forskellige Folkeslags Salmebøger hæveder den danske en overmaade smuk Plads, ja, somme vil mene, at den er Europas bedste. Enfoldig, from Menigmand og vort Lands største Digtere blander deres Stemmer i den, den har Toner fra Kirkens første Dage og helt ned til vor Tid. Den er haandterlig, af praktisk Format, med et passende Antal Salmer, og dog af en Mangfoldighed, som overgaar endogsaa Fuglenes i Lunden, og endda er der Universalitet over den. Kristne af mange, mange forskellige Føle- og Tænkemaader vil finde sig hjemme i den, og alligevel er den fjern fra Sekterisme og Kæphesteri. Dette iagttages lettest, naar man sammenligner den med de Salmebøger, der udgives af særlige Foreninger og Menigheder. F. Eks. er dens Udvalg af Grundtvigs Salmer overordentlig vellykket. Den utaalelige Grundtvig (med den stædige specielle Dogmatik og de Udtryk, der er som Spor af Ko i en Blomsterhave), er dygtigt uindgaaet, men den Grundtvig, der slog Strengen af Guld i Konkurrence med selve Guds Engle, er alsidigt og rigt repræsenteret.

Men een Fejl har vor Salmebog, og det er - saa utroligt det lyder - den, at den ikke er hele Folkets Salmebog - Sønderjyderne har deres egen.

Der er nu gaaet saa lang Tid efter Genforeningen, at vi ikke godt ret meget længere kan fortsætte med et Overgangsforhold.

Idet man nu gaar ud fra, at Sønderjyderne ikke gerne vil af med deres Salmebog og det øvrige Danmark lige saa nødtigt af med sin, foreslaar man nu at imødekomme begge Parter ved at lave en helt ny Salmebog.

Hvorved begge Parter kommer af med hver sin.

Kaj Munk

Jeg for mit Vedkommende vil paa det indstændigste advare mod at afskaffe den danske Salmebog, saadan som vi har den nu. Hensynet til Sønderjylland er nemlig eneste Grund til at gøre det. Den er kun 50 Aar gammel. Og havde saa disse 50 Aar været en Gro- og Grødetid for dansk Salmedigtning, kunde man have faaet os til at laane Øren til Kravet

om en Revision. Men Sandheden er jo, at med Grundtvig og Ingemann havde vi øvet en Kraftpræstation, som gjorde det rimeligt, at vi fik mindst 100 Aar at puste ud i. Der er da heller ikke i det halve Sekel digtet en eneste Salme - ja - ja - vi vil ikke gøre Uret, saa siger vi: to eneste Salmer, som det er et afgørende Savn at se henleve deres Liv udenfor Salmebogsbindet. Jakob Knudsen har skrevet en Morgensang, der maaler sig med de bedste; men vi er i Forvejen stillet saadan, at vi har en hel Blomsterkurvfuld af yndige og karske Morgensange. Aastrup har skrevet Salmer i en sagtmodig og inderlig Tone af betydelig Selvstændighed; de kan forsvares til Optagelse i Salmebogen, selv om de ikke helt har klaret Specieldogmatikkens Skær. Men saa bilder jeg mig ogaaa ind, at det er sagt. Det er ikke nok til at kassere en Salmebog for.

Det er ogsaa muligt, der kan hentes Ting frem fra Pulterkamret eller ved Import bjærges Ting hjem, der kan have et smukt Ord at sige Slægten i Dag, naar de har faaet den rette Afpudsning. Men Afpudsningen har vi heller ikke Aanden til i Øjeblikket. Lad gaa, at vore Biskopper har mere Begreb om, hvad Kristendom er, end vi andre, men større Sans for Lyrik følger min Sandten ikke med Embedet. En Mand som Biskop Noack er en brav og djærv Overhyrde med Hjertet paa nøjagtig det rigtige Sted, men den Sendigtning af et Par gamle Salmer, der har fundet Sted under hans Auspicium, har ikke lydt betryggende i mine Øren. Det er ikke nok, Skib at kunne føre, naar der skal tegnes Søkort, man maa ogsaa kunne tegne.

Det maa fastholdes, at den kristelige Lyrik er nøjagtig lige saa meget Lyrik som kristelig. Undertiden kommer man til at stifte Bekendtskab med opbyggelig Litteratur, der faar Haarene til at rejse sig paa Ens Hovede i en Følelse af, at Fordringerne til det sandt kunstneriske nedskrives uopbyggeligt, naar vi begiver os over paa det religiøse Omraade. Jeg læste engang en Novelle for en gæv, gudfrygtig Mand. Den var af en af vore største Digttere, og han haanlo af den. Der gik nogle Aar, saa længe at jeg vidste, han nu havde glemmt den. Saa læste jeg den igen for haan, men forsøgsvis satte jeg Jesu Navn ind i den et Par Steder. Straks gjorde den dybt Indtryk paa ham. Det betyder, at hans Kritik kobledes fra, i det Øjeblik Novellen gik over fra at være verdslig Litteratur til at være opbyggelig. Sligt er mig en Uting. Sandheden kræver, at kristen Kunst skal være baade sandt kristen og sand Kunst. De i Sandhed store Salmedigttere var ogsaa store som Kunstnere. Kingo har skrevet Elskovsvers, som Seedorf ikke gør finere. Havde Brorson levet nu om Dage, han havde konkurreret Ærbødigst sønder og sammen; saa sober som han, saa vittig som han, men endnu langt smidigere Verseimester end han; Grundtvigs rent verdslige Sange: "Kommer hid, I Piger smaa" og "Moders Navn er en himmelsk Lyd" og en halv Snes flere, først og sidst: "De Snækker mødtes ved Kvæld paa Hav", viser ham som Storkunstneren. Og Ingemann, der nu skal skældes ud for alt muligt, og om hvem Sandheden dog er den, at han i sine bedste Salmer er nøjagtig saa verdslig som Vorherre Jesus selv var - ja, Ingemann var ogsaa sand og virkelig Kunstner.

Med denne Snak vil jeg derhen, at naar der nedsættes at Raad til Gennemgang af Salmer, maa der virkelige Kunstvurderere ind i Raadet. "Det var der ikke sidste Gang", protesterer man triumferende imod mig, "og det Resultat har De lige luftet Deres Begejstring for". Ja,

ja, var der nu ikke det? En Mand som Paulli har vi ikke Mage til for Tiden. Men selv om - ja, saa har Gud, da det drejede sig om saa livsvigtig en Ting for den danske Menighed som deres Syngebog, gjort et Mirakel. Det har man ikke Lov til at forlange af ham een Gang til. Det vilde være at friste.

Derfor siger jeg: Vent! Og *skal* der ske noget nu, saa tag Digtere med ind i Arbejdet, som kan varetage den Del, I staar svagest i. Der behøves jo ikke ligefrem Opfordring til Johs. V. Jensen; der er blandt vore Forfattere Mænd af ædle Vers med positivere Indstilling overfor danske Salmer. Tom Kristensen, Nis Petersen, Valdemar Rørdam vilde jo ogsaa have været en Gang. Jamen, de er jo ikke erklæret Kristne, vil man maaske indvende med Forfærdelse. Det var sømmeligt, om Luthers Kirke en Gang imellem kunde vise Mandsmod saa godt som Pavens. Romerkirken satte Kætteren Thorvaldsen til at rejse Monument i Peterskirken over Pius den Syvende. Danske Bisper kan immer lære et og andet af Kardinal Consalvi.

En daarlig Udvej er den, man bruger, naar man skal ud og ikke har nogen god. Der er en daarlig Udvej, der hedder Tillæg. Jeg forstaar levende Sønderjydernes Følelser, at det fakler dem svært at sige Farvel til den Salmebog, der var dem saa god en Støttestav i den Tid, da de havde tunge Veje at vandre. Men den kommer de jo alligevel af med, hvis der skal konstrueres en ny Fællessalmebog for Riget. Hvis jeg var Biskop dernede, vilde jeg snakke med gamle Bønderkoner og unge Tjenestekarle og Byens Haandværkere og Marcus Lauesen og alle Slags Folk for at faa at vide, hvad for nogle af sønderjydsk Salmebogs Kernetropper, de ikke godt kunde undvære at have at marchere sammen med, og saa vilde jeg indrullere dem i et Regiment og lade det tilslutte sig Dansk Salmebogs sejrsvante Armé.

Kaj Munk